

katerih se je navzel v domačem krogu! Šola se trudi, da polaga otroku zdrave in tečne hrane, da postane kdaj sposoben za človeško družbo. In kdaj bode spoznal priprosti narod svete namene naše šole? Bog vé!

Ć.

Zdravnik, skrb učitelja-bolnika.

Vse na svetu je spremenljivo, nič pa tako, kakor človeško zdravje. Danes še krepak in čvrst, ležiš jutri že na bolniški postelji, če ne celo na mrtvaškem odru. Dolžnost slednjega torej bodi, da skrbno paziš na svoje zdravje in se varno ogiblješ vsega, kar bi ti utegnilo škodovati. Toda naj se še tako varujemo vsacega prepriha, slednje sapice, naj se še tako dosledno ravnamo po zdravstvenih pravilih, vendar bolezní ne odidemo. Vsi smo ji podvrženi brez izjeme; slednji se ji mora pokoriti prej ali slej. Človeško življenje ima poleg vesele, tudi osorno stran, mnogo prevar, mnogo grenkosti in viharjev. Vse to močno upliva na telo in duh, izpodkopava človeku zadovoljnost in zdravje ter mu pripravlja prezgodnji grob. Namenil sem se torej v kratkih potezih naslikati žalostni položaj učitelja-bolnika, navesti vzroke, ki ga ovirajo, da ne pošlje takoj v pričetku bolezní po izvedenega zdravnika in kako bi se dale te ovire vsaj deloma odpraviti. „Največje premoženje države je življenje človeško“. Te plemenite in važne besede je govoril pokojni cesarjevič Rudolf pri otvoritvi zdravstvenega kongresa na Dunaji. To je pa tudi res. Vsa sloga, vse blagostanje, ves napredek države odvisen je edino le od zdravih, krepkih državljanov, od njihovega življenja. Če je torej človek tako nesrečen, da je izgubil najdražje svoje imetje — zdravje, kaj pa mu je storiti, da si to imetje zopet pridobi? Iskati mu je nemudoma zdravniške pomoči. Sveta dolžnost slednjega obolelega človeka in torej tudi obolelega učitelja je, da nemudoma pošlje po izvedenega zdravnika. Se pa li ravnajo po tem tudi vsi gospodje učitelji, zlasti po deželi? Ne. Kako pa to? Saj so vendar drugim svetovalci, učitelji in po najnovjšem ministrovem ukazu bodo baje tudi kos zdravnika, pa menda brez — diplome. Ko se pa sami nahajajo v tako kritičnem položaju, kakor je ravno bolezen, ne vedó, kaj jim je storiti. O dobro vedo, kje jim je iskati leka, toda gmotno stanje jim vsega ne dopušča. Učitelji na deželi, smo navadno jako oddaljeni od trgov in mest, tu pa so ravno sedeži zdravnikov. Če torej oboleli učitelj na deželi želi zdravnika, najeti mora voznika, ki ga gre iskat. To pa stane mnogo novcev, ki si jih mora učitelj-bolnik pri svoji pičli plači pritrirati ter jih žrtvovati. Zdravila so tudi draga, zdravniki pa še dražji. Ni se torej čuditi, če se oboleli učitelj na deželi brani zdravnika ter pošlje po njega še le v skrajni sili, mnogokrat celo prepozno. Videl sem pred nedav-

nim časom jako žalosten prizor in ravno ta me je napotil k sestavi teh vrstic. Učitelj z letno plačo 500 gld. je ležal bolan na postelji, krog njega stali so soproga in čvetero še nepreskrbljenih otrok; vsi ga prosijo, naj vender pošlje po zdravnika, dokler je še čas. Kraj, kjer napominani gospod tovariš službuje, oddaljen je kake tri ure hoda od mesta. Po daljnem prigovarjanji se bolnik vender odloči za zdravnika. Kaj menite, koliko je neki stal voznik, zdravnik in zdravila? Voznik tja in nazaj nič manj kot **4 gld.**, zdravnik tudi nič manj kot **10 gld.** in zdravila tudi nič manj kot **2 gld.** Torej vse skupaj zopet ravno nič manj kot **16 gld.** Kaj ne, da jako neznamenit iznesek v primeri z mastno mesečno plačo učiteljevo?! Kaj pa potem, če bolezen dolgo traja in je treba večkrat po zdravnika poslati? Kje je potem hrana in druge potrebščine za bolnika in obitelj? Da, malo ne obupati je bolniku v tacem položaju. Če se pa že stalno nastavljenim gosp. tovarišem tako godi, kaj naj potem rečem o začasno nastavljenih učiteljih? Tem bi svetoval, da napovedo boleznini boj, kakor sem ji ga tudi jaz in naj ji zagrozijo, naj se ne drzne prekoračiti njihovega stanovanja. Samo težko, če jih bode slušala, kakor menda tudi mene ne. Bog daj, da nam bi bila milostna vsaj za začasnega službovanja! Kajti s plačo, kakoršno imajo začasno nastavljeni učitelji sedaj, nam v boleznini nikakor ni možno shajati. Srčno pomilujem slednjega onih začasno nastavljenih g. tovarišev, ki nima živečih starišev ali pa sorodnikov, pri kojih bi v boleznini pomoči iskal; kajti odprta mu je le jedna pot, pot v deželno bolnišnico. Tu zapuščen od vsega sveta, se vije v mukah národní odgojitelj, on steber države in narodovega blagostanja, on mučenik národa, kojemu je žrtvoval vse svoje moči! Kdo ga tu vidi, kdo se ga spominja? Na bolniški postelji se še-le učitelju prav oči odpro, da spozna, kako malo se še merodajna oblastva ozirajo na njega in kako malo jim je mar odpraviti nadloge, ki ga tarejo. Če torej vse do sedaj povedano trezno premislimo, vidimo, da je slednji učitelj začasno kot stalno nastavljen za časa boleznini velik trpin, zlasti če ima mnogobrojno obitelj.

Kako pa bi se dale ovire, ki branijo obolelemu učitelju takoj v pričetku boleznini po zdravnika poslati, vsaj deloma odpraviti? Po mojih slabih mislih bi se dale te ovire vsaj deloma odpraviti s tem, da skrbimo za zdravnika, ki ga bomo v boleznini potrebovali, že sedaj, dokler smo še zdravi. To pa tako, da bi vsak učitelj med letom vplačal določen, ne previsok znesek v ta namen. Prispevki učiteljstva vsacega okraja naj bi se potem izročili okraj. zdravniku, ki bi s tem prevzel nalog, da prihaja v boleznini brezplačno k vsacemu učitelju in njegovi obitelji. Toda vplačevanja niti ne bi bilo treba, kajti učitelji imamo jako pičle dohodke, vplačevanja pa itak dovolj. Koliko žrtvujemo vsako leto za okraj. učitelj. knjižnice. Bi li ne bilo umestno, da

bi plačevali le polovico sedanjega zneska za okraj. učitelj. knjižnice, drugo polovico pa za zdravnika? Seveda naj bi k temu nekoliko tudi dežela pomogla. Saj smo njeni delavci in kot taki tudi delavci države. Dolžnost države, oziroma dežele pa je, da skrbi za svoje služabnike, za svoje delavce. Vsaj se je že Bismark nekoč izjavil: „Staat, du hast für deine Arbeiter zu sorgen!“ Ako velja to o delavcih sploh, velja se posebno še o učiteljih. Ker je torej vprašanje, kako preskrbeti učitelju-bolniku zdravnika eminentne važnosti za vsacega učitelja, zlasti pa za one, ki imajo mnogobrojno obitelj, naj bi se torej o tem vprašanju prav živahno razpravljalo med učiteljstvom. To pa ali v „Učitelj. Tovar.“, ali pa pri okraj. učiteljskih konferencajih, ali tudi pri okraj. učiteljskih društvih. Izvestno nam donese mnogo koristi. Mnogo bi o tem še lahko govoril, toda naj za danes zadostuje; kajti godi se mi enako onemu, ki je imel mnogo na srcu, kar je menil povedati o snidenji svojemu prijatelju; ko sta se pa sošla, končal je ves svoj govor v par minutah. To pa radi tega, ker vse, kar bi rad povedal, se s par besedami povedati ne da, ali pa se z besedami sploh povedati ne more. Treba je le imeti za trpina čuteče srce. **Iv. Cerar.**

Napovedana vojna in naša bramba.

Le malo dni še — in mila vigrad bode ogrnena s krasno, sočno-zeleno odejo, ki bode pretkana z nežno pisanim duhtečim cvetjem! Kdo ne bi se veselil tega divnega prizora probujene narave? Kdo ne bi občudoval nevestinega krila, v katero čarodelna roka Stvarnikova zavije mater zemljo? — A kdo ne trepeče v strahu, da ne bi kaka uima uničila osrečujočih nad, ki nam jih vzbujajo nakičena vspomlad, obetajoč bogate plodove svojega bujnega in krepkega razvoja? Hvala Bogu, da vremenske nezgode vsikdar in povsodi ne pritisnejo presilovito in da mladostnega lica narave ne porazijo popolnoma! Videti je, kakor da bi tudi prirodne sovražne sile prizanašale vspomladni krasoti, ker vendar ne usmrtijo vseh nežnih kali srečonosne kraljice letnih časov.

Kako tolažljiva je ta vedno ponavljajoča se izkušnja za našega pridnega zemljaka, ki po prestani grožnji toli sladkih nadej stavi v obilni trud svojega dlana! Kako srečen je videč, da se mu te lepe nadeje dejansko izpolnujejo ob času žetve. V divni svoji lepoti pa oživljena narava rodi gada na prsih, sovražnika v svojih nedrih, ki je mnogokrat pogubnejši od vremenskih nezdod. Kdo ga ne pozna — zagrizenega hudodelca, grdega mračnjaka, predrzneža, ki se par let naprej napoveduje, ne zmeneč se za neprijazen vsprejem, ki mu ga pripravlja hujša sovražna četa, nego je vsa črnovojniška sila. Že se bliža